
ФУРСЕНКО Т. М.

викладач, кафедра іноземних мов,
факультет маркетингу,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима
Гетьмана»,
м. Київ, Україна

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВАЖЛИВІСТЬ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ АКТУАРІЇВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Стаття присвячена розгляду ключових обов'язків актуаріїв з позиції взаємодії зазначених спеціалістів з андеррайтерами. Здійснюється обґрунтування важливості якісного виконання покладеної на них відповідальності для страхової компанії. У даній розвідці також представлено короткий огляд проблем у сфері актуарної освіти в Україні.

Ключові слова: Страхування, актуарії, функціональні обов'язки, андеррайтер, актуарна освіта

Статья посвящена рассмотрению ключевых обязанностей актуариев с точки зрения взаимодействия указанных специалистов с андеррайтерами, обосновывается важность качественного выполнения возложенной на них ответственности для страховой компании. В данной работе также представлен короткий обзор проблем в сфере актуарного образования на Украине.

Ключевые слова: Страхование, актуарии, функциональные обязанности, андеррайтер, актуарное образование.

The paper is dedicated to the investigation of the key actuaries' job duties from the perspective of interaction with underwriters. It has been figured out that judging from definitions available on professional or job seeking websites and in specialized dictionaries, it is extremely difficult to realize what these specialists actually do and whether their functions do differ from one another. Both of them deal with risk management and are aimed at keeping insurance undertaking profitable. However, having analyzed the research by the insurance professionals, we may

conclude that actuaries and underwriters` job duties aren`t the same but inextricably connected stages of a single process: actuaries deal with statistics and mathematical models, while underwriters determine the likelihood of the insured event occurrence much more precisely, having the opportunity to analyze a variety of individual rating factors and to use actuarial data in order to formulate the most appropriate price policy. We believe that it is important to stress the distinction between actuaries and underwriters because it will contribute to a better understanding of what to-be actuaries need to know and what skills they should have. This leads us to the necessity of paying attention to the actuarial education in Ukraine which unfortunately has a number of weak points but hopefully the right vector of development.

Key words: Insurance, actuaries, job functions, underwriter, actuarial education.

Постановка проблеми. Комерційне страхування на українському ринку зокрема та на теренах країн колишнього СРСР є відносно молодого галуззю. Це пов'язано з тим фактом, що ринок страхування до 90-х років XX століття являв собою монополію з домінуванням однієї структури – Держстраху, розпад якої став наслідком ліквідації командно-адміністративних принципів регулювання економіки та мав своїм результатом зростання кількості страховиків, розвиток їх активів та капіталу, розширення видів страхування та перетворення останніх на інвесторів та «утримувачі» значної кількості грошових коштів. При цьому, на початкових етап становлення ринку страхових послуг спостерігався брак літератури як навчальної, так і такої, котра б описувала процесуально – діяльнісний аспект теорії та практики страхування. Незважаючи на величезний масив роботи, виконаний за 25 років, все ж залишаються недостатньо висвітлені питання, актуальність розкриття яких доповнюється ще й тим фактом, що однією з наших найгостріших про-

блем є недостатній рівень страхової культури та законодавчої бази. Вважаємо, що усвідомлення функціональних обов'язків як актуаріїв, так і ряду інших ключових спеціалістів страхових організацій може сприяти вдосконаленню зазначених аспектів та якості надання страхового продукту. Крім того, незаперечним є той факт, що для більшості пересічних громадян професія «актуарій» залишається невідомим поняттям, у світлі цього комплексний огляд професійних обов'язків може також розцінюватись як вклад до популяризації професії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема розподілу праці у страхових організаціях як фактор успішності функціонування останніх була предметом інтересу С. Демінського [1], О. Окуньова [4], Д. Торочкиної, М. Масич [3], В. Зубченко [2]. Незважаючи на ряд змістовних аспектів, висвітлених у працях зазначених авторів, дослідження не сконцентровані на специфіці управління ризиками саме актуаріями.

Мета статті – здійснити аналіз функціональних обов'язків актуарія з

позиції важливості цих спеціалістів у структурі розподілу праці у страховій компанії, простежити відмінність між діяльністю актуарія та андеррайтера, а також обґрунтувати важливість задоволення попиту на кваліфікованих представників цієї професії.

Виклад основного матеріалу. Необхідність кількісної оцінки виявлених ризиків, які, у випадку настання, можуть зруйнувати як окрему фірму чи компанію, так і фінансовий ринок загалом, породила величезний інтерес до обов'язків актуарія, що є відносно молодого професією на українському ринку праці і, відповідно, не перебуває «на слуху».

Згідно з визначенням Міжнародної Асоціації Страхового Нагляду (MACH, IAIS), актуарій – це спеціаліст, котрий володіє стохастичною природою страхування та оцінює фінансові наслідки ризиків, пов'язані з активами, задіяними у фінансових операціях [4].

Відповідно до визначення, представленого на російському сайті з пошуку професій, актуарії – це спеціалісти, котрі займаються оцінкою індивідуальних та корпоративних страхових ризиків, роблять розрахунки схем, тарифів та сум премій за пенсійним страхуванням, а також страхуванням життя, здоров'я та майна [5].

За М. Масич, актуарій – це фахівець, котрий володіє певною кваліфікацією для оцінки ризиків та вірогідностей у сфері бізнесу та фінансів, пов'язаних з випадковими подіями [3].

Як бачимо, наведені вище тлумачення можуть сформувати уявлення про актуаріїв як про спеціалістів, що здійснюють управління ризиками та забезпеченням фінансової стабільності страховика. Безумовно, правильність цього твердження не можна заперечити, як не можна не зазначити й того, що такий опис є досить широким

та не дає поняття про ряд специфічних моментів, зокрема різницю між професійною діяльністю андеррайтера та актуарія.

За визначенням термінологічного словника зі страхування та управління ризиками, андеррайтер – це особа, котра пройшла навчання у сфері оцінки ризиків, визначення ставок страхових премій та форм страхового покриття, які можуть бути використані для захисту від встановлених ризиків [5]. На перший погляд, наведене вище тлумачення дає підстави зробити висновок, що андеррайтери та актуарії займаються однаковими видами діяльності, що, безумовно, насправді не є істинним, чому саме спробуємо розібратися нижче.

Так, по-перше, аналізуючи ризики, андеррайтер встановлює всю сукупність ризикових подій, котрі можуть мати місце по відношенню до об'єкта страхування, здійснює їх оцінку, визначаючи їх як страхові чи нестрахові, перші розглядаються з точки зору вірогідних збитків та вірогідності їх настання та, нарешті, обирає ті з них, котрі можуть бути прийняті на страхування з урахуванням умов страхування та тарифної політики страхової організації. Попередня інформація про об'єкт страхування при цьому береться на основі заяви на страхування та анкети, висновків сюрвейера, акта передстрахової експертизи та безпосереднього вивчення об'єкту андеррайтером. Заключний ж етап робити полягає у формулюванні конкретних умов договору, розміру тарифних ставок та франшиз [7].

Як бачимо, для певних видів страхування існує цілий ряд факторів, котрі потенційно впливають на настання страхової події та визначають розмір збитків. Всі вони, звичайно, приймаються до уваги при здійсненні актуар-

Таблиця 1
Обов'язки актуарія та андеррайтера

Критерій	Актуарій	Андеррайтер
Роль у формуванні страхових премій та виплат	Розробка тарифів та визначення тарифної політики страхової компанії	Додавання понижуючих чи підвищуючих коефіцієнтів до базового тарифу
Джерельна база	Статистичні дані та середні математичні величини	Об'єкт страхування та страхувальник
Оцінка ризиків	З точки зору типових, масових показників, що може мати своїм результатом антиселекцію – селекцію проти інтересів страховика	З точки зору Індивідуальних, суб'єктивних параметрів – факторів тарифікації, що призводить до правильної класифікації ризиків
Укладання договору страхування	-	Формування умов договору, зазвичай шляхом коригування сум страхових виплат, внесення додаткових обмежень та коефіцієнтів Прийняття рішення про відхилення заяви

них розрахунків. Проте, оцінюючи страховий тариф та розробляючи правила і методику страхової діяльності, актуарій зазвичай виходить із середніх величин, котрі характеризують ризик (наприклад, частоти виникнення, математичного сподівання тощо) для оцінки середньостатистичних збитків та середнього квадратичного відхилення збитків, оцінюючи ризикову надбавку. Для однорідних статистичних вибірок великого об'єму результати актуарних розрахунків є досить точними, тому при масовому страхуванні таких об'єктів вірогідність того, що фактичні сумарні збитки з певного виду страхування будуть більшими за сумарний тарифний збиток, є мінімальною. Така можливість дорівнює 1 мінус величина довірчої вірогідності та на практиці складає менш ніж 0,01. Саме тому у масових видах страхування однорідних об'єктів в індивідуальному андеррайтингу немає жодної потреби. Проте у випадку страхування відносно складних та нечисленних

об'єктів та об'єктів, що характеризуються певним ступенем унікальності, котрі не підпадають під середньостатистичну сукупність (до прикладу, будівельно-монтажні ризики, страхування життя), на якій, як вже було згадано, базуються актуарні розрахунки, вірогідність отримати великі сумарні збитки, більші за сумарний тарифний збиток, підвищується, що, зрозуміло, може мати своїм результатом значні фінансові втрати і, як наслідок, банкрутство страховика [7]. Андеррайтинг у таких випадках є незамінним. Узагальнюючи все вищезазначене, видається необхідним унаочнити розподіл функціональних обов'язків між зазначеними спеціалістами за допомогою таблиці.

Схематично взаємодію актуаріїв та андеррайтерів, результатом якої є укладання страхового договору, можна представити наступним чином.

Таким чином, зрозумілим є те, що обидві категорії працівників є тісно взаємопов'язаними, оскільки мають

справу з оцінкою та управлінням ризиками, що має на меті формування страхового портфелю, тобто, отримання прибутку страховиком. Головна відмінність полягає у тому, що актуарії здійснюють методологічне забезпечення страхової діяльності, володіючи цілим комплексом економічних та математичних прикладних моделей, що використовуються для обґрунтування фінансових операцій страхових компаній. Андеррайтери забезпечують корегувальну функцію, слугуючи своєрідним зв'язком між останніми та страхувальниками.

В більш розширеному вигляді обов'язки актуарія полягають у наступному: розробка правил страхування, математичних моделей та методик здійснення страхової діяльності та моніторингу її ефективності; розрахунок страхових тарифів на основі демографічної та інших наявних статистик методами теорії ймовірностей та математичної статистики; розробка актуарних калькуляторів, збірок страхових тарифів; надання рекомендацій щодо величини страхових внесків, виплат та страхових сум; формування страхових резервів (грошові кошти, необхідні для забезпечення взятих зобов'язань за портфелем договорів страхування);

укладання договору перестрахування, розрахунки цінкових характеристик портфелю договорів компанії за участі перестраховика; розробка, аналіз та вдосконалення систем мотивації компанії; побудова та моніторинг моделей грошових потоків компанії, планування, прогнозування та бюджетування; проведення тесту прибутковості портфелю договорів страхування, стрес-тесту на відповідність стійкості компанії можливим загрозам, тесту адекватності зобов'язань страховика; надання рекомендацій щодо стратегії розвитку компанії, встановлення критеріїв прийняття ефективних бізнес-рішень; координація робіт щодо впровадження та вдосконалення систем автоматизації компанії, підвищення ефективності бізнес-процесів; статистичний аналіз показників діяльності компанії, підготовка та проведення презентацій, консультативна підтримка діяльності компанії загалом [2].

Варто сказати, що всі вищезазначені функції можна узагальнити, використовуючи словосполучення «забезпечення фінансової стабільності». Гарантіями останньої виступають обґрунтовані страхові тарифи, достатні резерви, передача частини ризиків у перестрахування та власні кошти

страховика. Відстеженням та контролем усіх цих факторів та кожного окремо й повинен займатись актуарій. Для того, щоб фінансова звітність та актуарні розрахунки здійснювались на належному професійному рівні, необхідно зміни ставлення до актуаріїв у суспільстві, сприяти становленню та розвитку актуарної освіти, формувати потужну законодавчу базу з чітко визначеними правами та обов'язками таких спеціалістів та норми професійної поведінки, етики.

За твердженням директора департаменту тимчасового адміністрування Держфінпослуг Г. Третьякової, актуарії – це освіта. Це питання постає особливо гостро в українських реаліях. Враховуючи те, що професія перебуває на етапі становлення, система підготовки цих спеціалістів не є досконалою. У зв'язку з цим, професійне становлення та розвиток вимагають від цих фахівців самоосвіти, читання літератури іноземними мовами та навіть навчання в зарубіжних освітніх закладах.

Певні кроки на шляху до реалізації зазначених завдань вже зроблено. На сьогодні діє законодавча норма що посилює вимоги до рівня підготовки актуаріїв, що посвідчують розрахунки, та або вважує складати професійні іспити за британською або американ-

ською екзаменаційними системами. Крім того, механіко-математичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка та фізико-математичний факультет НТУ «КПІ», починаючи з 2010 року здійснюють набір за магістерською програмою 8.04020102 «Актуарна і фінансова математика», що включена до навчального напрямку «Математика». Для сприяння розвитку професії функціонує неприбуткова громадська організація «Товариство Актуаріїв України». Цей факти можна розцінювати як прагнення до наближення професії актуарія до міжнародних стандартів.

Висновки. Підготовка кваліфікованих актуаріїв повинна виступати одним з пріоритетних завдань сучасної української економіко-математичної освіти, адже актуарії – це висококваліфіковані спеціалісти, від ефективності роботи яких залежить політика ціноутворення страхової компанії, що визначає її прибутковість та конкурентоспроможність, а також надійність страхового ринку в цілому. Потрібно мати на увазі, що неправильний розрахунок тарифів та неадекватні резерви неминуче призведуть до банкрутства страховика, що підіриватиме і без того не досить стійку довіру до страхових послуг з боку українців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Деминский С. Андеррайтинг в страховании / С. Деминский [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://gaap.ru/articles/anderryayting_v_strakhovanii/
2. Зубченко В. Професія «Актуарій»: сутність, привабливість, виклики, перспективи / В. Зубченко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.science-community.org/ru/node/85165>
3. Масыч М. А. История возникновения термина актуарий / М. А. Масыч [Электронный ресурс] / Финансовые и коммерческие расчеты на ЭВМ : конспект лекций . – Режим доступа : http://www.aup.ru/books/m182/3_1.htm

4. Окунев О. Б. Контролер стабільності // О. Б. Окунев [Електронний ресурс] / *Современные страховые технологии*. – 2013. – № 3. – С. 85-93. – Режим доступа : <http://www.insurance-institute.ru/?pageID=22c68f>
5. Профессия актуарий [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://enjoy-job.ru/professions/actuary/>
6. Страхование и управление риском : Терминологический словарь / Сост. : В.В.Тулинов, В.С.Горин. – М. : Наука, 2000. – 565 с.
7. Шахов В.В. Страховой андеррайтинг / В.В. Шахов, Ю.Т Ахведиани [Електронний ресурс] // *Страхование*. – 2011. – Режим доступа : <http://finbook.news/strahovanie-book/strahovoy-anderrayting-11455.html>

TRANSLITERATION OF REFERENCES:

1. Deminskiy S. Anderrayting v strahovanii / S. Deminskiy [Elektronnyiy resurs]. – *Rezhim dostupa* : http://gaap.ru/articles/anderrayting_v_strahovanii/
2. Zubchenko V. Profesiya «Aktuarly»: sutnist, privablivost, vikliki, perspektivi / V. Zubchenko [Elektronnyiy resurs]. – *Rezhim dostupa* : <https://www.science-community.org/ru/node/85165>
3. Masyich M. A. Istoriya vozniknoveniya termina aktuariy / M. A. Masyich [Elektronnyiy resurs] / *Finansovyye i kommercheskie raschety na EVM : konspekt lektsiy*. – *Rezhim dostupa* : http://www.aup.ru/books/m182/3_1.htm
4. Okunev O. B. Kontroler stabilnosti // O. B. Okunev [Elektronnyiy resurs] / *Sovremennyye strahovyye tehnologi*. – 2013. – № 3. – S. 85-93. – *Rezhim dostupa* : <http://www.insurance-institute.ru/?pageID=22c68f>
5. Professiya aktuariy [Elektronnyiy resurs]. – *Rezhim dostupa* : <http://enjoy-job.ru/professions/actuary/>
6. *Strahovanie i upravlenie riskom : Terminologicheskii slovar* / Sost. : V.V.Tulinov, V.S.Gorin. – М. : Nauka, 2000. – 565 s.
7. Shahov V.V. Strahovoy anderrayting / V.V. Shahov, Yu.T Ahvlediani [Elektronnyiy resurs] // *Strahovanie*. – 2011. – *Rezhim dostupa* : <http://finbook.news/strahovanie-book/strahovoy-anderrayting-11455.html>

Fursenko T.N.

Lecturer, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,
Kyiv, Ukraine

E-mail: tanya_kostylova@ukr.net

REGARDING THE IMPORTANCE OF QUALIFIED ACTUARIES` TRAINING FROM THE PERSPECTIVE OF THEIR JOB DUTIES